พฤติกรรมการตรวจสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นาง ยุพา ชัยเพ็ชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2542 ISBN 974-333-717-2 ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HEALTH EXAMINATION BEHAVIOR OF THE MEDICAL AND PUBLIC HEALTH PERSONNELS IN THE HOSPITALS UNDER THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Mrs. Yupha Chaiphet

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Demography

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-717-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมการตรวจสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดย นาง ยุพา ชัยเพ็ชร ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ อรพินท์ บุนนาค

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

>รักษาราชการแทนคณบดีคณะรัฐศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์)

(รองศาสตราจารย์ อรพินท์ บุนนาค)

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สืบชาติ)

.....กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร. สุภางค์ จันทวานิช) ยุพา ชัยเพียร : พฤติกรรมการตรวจสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (HEALTH EXAMINATION BEHAVIOR OF THE MEDICAL AND PUBLIC HEALTH PERSONNELS IN THE HOSPITALS UNDER THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ อรพินท์ บุนนาค, 102 หน้า. ISBN 974-333-717-2

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทาง การแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโน้มนำ ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยความ จำเป็นทางสุขภาพกับพฤติกรรมการตรวจสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้โรงพยาบาลที่เป็นตัวอย่าง 6 โรงพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เป็นตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลจำนวน 500 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เป็นตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วย ตนเอง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรระหว่างตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยใน้มนำ ปัจจัย สนับสนุนและปัจจัยความจำเป็นทางสุขภาพกับพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขค้วยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ พบว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขมีพฤติกรรม การตรวจสุขภาพประจำปีร้อยละ 53.4 (ค่า Grand Mean เท่ากับ 0.534) และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 ได้แก่ อายุ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพประจำปี และการได้รับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่างๆ และเมื่อนำตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณารวมกัน พบว่ามีความ สามารถในการอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทางการแพทย์และ สาธารณสุขได้ร้อยละ 7.8 (ค่า \mathbb{R}^2 ของสมการปรับ 7 เท่ากับ 0.078) โดยที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยโน้มนำมีความ สามารถในการอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทางการแพทย์และ สาธารณสุขได้สูงสุดคือร้อยละ 5.4 (ค่า \mathbb{R}^2 ของสมการปรับ 1 เท่ากับ 0.026) และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยความจำเป็น ทางสุขภาพร้อยละ 0.6 (ค่า \mathbb{R}^2 ของสมการปรับ 2 เท่ากับ 0.026) และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยความจำเป็น ทางสุขภาพร้อยละ 0.6 (ค่า \mathbb{R}^2 ของสมการปรับ 3 เท่ากับ 0.006) ตามลำดับ

กาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชา ประชากรศาสตร์ ปีการศึกษา 2542 ลายมือชื่อนิสิต รู้ คุ้ โลง ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา โลง รู้ คุ้ คุณ คุ้ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม YUPHA CHAIPHET: HEALTH EXAMINATION BEHAVIOR OF THE MEDICAL AND PUBLIC HEALTH PERSONNELS IN THE HOSPITALS UNDER THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR ASSO. PROF. AURAPIN BUNNAG, 102 pp. ISBN 974-333-717-2

The purpose of this study were to investigate the annually health examination behavior of the medical and public health personnels in hospitals under supervision of the Ministry of Public Health. It aims to study relationship of the predisposing factors, enabling factors and health need factors on one hand, and health examination behavior of the medical and public health personnels in the hospitals on the other hand. Samples were selected by Multistage Sampling method from the hospitals under the Ministry of public health in Bangkok and vicinities. There are five hundred respondents and the data were gathered through self-administered questionnaire.

Results from the multiple classification analysis indicated that annually health examination behavior of the medical and public health personnels in the hospitals are related to predisposing factors, enabling factors and health need factors as well. (53.4 percent, Grand Mean = 0.534). And the three important independent variables under the three factors influenced the annually health examination behavior of the medical and public health personnels statistically significant at ≤ 0.05 were age, health belief and media exposure with regard to health examination. When the independent variables under the three factors were included and explain the variation of the annually health examination behavior of the medical and public health personnels at 7.8 (R^2 adjusted 7 = 0.078). The independent variable under the predisposing factors could explain the variation of the annually health examination behavior of the medical and public health personnels at the highest level that was 5.4 percent (R^2 adjusted 1 = 0.054). The second was the independent variable under the enabling factors at 2.6 percent (R^2 adjusted 2 = 0.026) and the independent variable under the health need factors was 0.6 percent (R^2 adjusted 3 = 0.006) respectively.

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชา ประชากรศาสตร์ ปีการศึกษา 2542

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ อรพินท์ บุนนาค อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำและให้ข้อคิดเห็นรวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มคำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนได้ให้กำลังใจที่ดีตลอดมาผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ คร. วิไล วงศ์สืบชาติ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ คร. สุภางค์ จันทวานิช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และขอขอบพระคุณคณาจารย์สถาบันประชากรศาสตร์และคณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยาทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้ และอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณนายแพทย์พนัส พฤกษ์สุนันท์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 ราชบุรี ที่ได้ให้คำแนะนำเนื้อหาค้านสาธารณสุขในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งตรวจ ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์ กรมควบคุมโรคติดต่อ กรมสุขภาพจิต และกรมอนามัย สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกท่านที่อำนวยความสะควกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนสำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี

ขอขอบคุณร้อยตำรวจเอก วรวุฒิ ชุมวรฐาชี อาจารย์ส่วนวิชาสังคมศาสตร์และทั่วไป โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่ได้ให้คำชี้แนะและให้ความช่วยเหลือด้วยดีเกี่ยวกับความรู้ด้านสถิติและ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตประชากรศาสตร์ที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือกันมา ตลอดเวลาในระหว่างที่ศึกษาและการจัดทำวิทยานิพนธ์ และน้องๆ เจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานแผนงาน และประเมินผลของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 3 ชลบุรีทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจน อำนวยความสะดวกในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณบิคามารคาเป็นอย่างสูงที่ท่านให้การสนับสนุนในด้าน การศึกษาและเป็นกำลังใจตลอคมา และคุณบุญเริญ ชัยเพ็ชร ที่ได้ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้ทุนทรัพย์ตลอดช่วงเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาต่อและทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จการศึกษา

สารขัญ

		หน
บทคัดย่อม	กาษาไทย	1
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		
กิตติกรรมประกาศ สารบัญ		
	บทนำ	1
	ความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
	้ แนวคิดเชิงทฤษฎี	3
	ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	กรอบแนวคิดในการสึกษา	27
	สมมติฐานในการศึกษา	30
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	31
		22
บทท 2	ระเบียบวิธีวิจัย	32
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
	การเลือกตัวอย่าง	33
	ขอบเขตของการศึกษา	36
	ข้อตกลงเบื้องต้น	37
	เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	37
	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	38
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
	นิยามศัพท์	39
	การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล	41
	ลักษณะทั่วไปของข้อมล	43

สารขัญ (ต่อ)

บทที่ 3	การวิเคราะห์ข้อมูล	
	3.1 การวิเคราะห์พฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทาง การแพทย์และสาธารณสุขค้วยการแจกแจงความถี่และการแจกแจง อัตราร้อยละ	
	3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรระหว่างปัจจัยโน้มนำ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยความจำเป็นทางสุขภาพกับพฤติกรรมการตรวจ	
	สุขภาพประจำปีของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	
บทที่ 4	สรุปและข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการศึกษา	
	ข้อเสนอแนะ	
รายการอ้า	างอิง	
ภาคผนวก)	
ประวัติผู้วิ	วิจัย	

สารบัญตาราง

าารางที่		หน้า
1	การกระจายอัตราร้อยละของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	
	จำแนกตามปัจจัยโน้มนำ	44
2	การกระจายอัตราร้อยละของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	
	จำแนกตามปัจจัยสนับสนุน	49
3	การกระจายอัตราร้อยละของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	
	จำแนกตามปัจจัยความจำเป็นทางสุขภาพ	51
4	การกระจายอัตราร้อยละของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	
	จำแนกตามพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปี เหตุผลที่ไปตรวจ	
	และเหตุผลที่ไม่ไปตรวจสุขภาพประจำปี	54
5	คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรทางการแพทย์	
	และสาธารณสุขจำแนกตามตัวแปรอิสระด้วยวิธีการจำแนกพหุ	60
6	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโน้มนำ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยความ	
	จำเป็นทางสุขภาพกับพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากร	
	ทางการแพทย์และสาธารณสุขเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ	
	โดยการวิเคราะห์การจำแนกพหุ	84
ก.1	สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ ที่ใช้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจสุขภาพ	
	ประจำปีของบอลากรทางการแพทย์และสาธารณสข	05